

Piroke staart suffend in de vlammen; de Lierenaar heeft, ondanks het wreede voorval met Tine, terug zijn opgeruimden geest herkegen. Nu en dan schertst hij, maar de grappenmaker vindt niet veel bijval.

Uit Dog heeft men niet veel meer gekregen, stilzwijgend loert hij in het rond; bij het minste onraad springt hij op, vat zijn bijl en wee, zoo er een Fransche afdeeling aangekondigd wordt. Hij vliegt er met de mannen naartoe, kapt en kerft wild in 't rond, en, wanneer allen neergeveld liggen, schouwt hij met innige voldoening over de lijken, terwijl hij zijn bebloede bijl aan de mouw van zijn jas afvaagt.

Dan komt voor een oogenblik een blijde glimlach over zijn lippen spelen en hij mompelt tevreden:

— Tine zal tevreden zijn.

Helaas, of het leven der arme maagd door het bloed der Sanskulotten kon heropgewekt worden!

De mannen van het vuur zwijgen en letten niet op het gesnap van Piroke.

— Ik weet wel wat we zouden moeten doen, zegt de nar.

— Waarvoor?

— Om eten te krijgen.

— Wat?

— Bij het aanbreken van den nacht optrekken en in het een of ander dorp een brandschatting eischen.

— Neen, dat gaat niet

— Hé, begoeje, en waarom niet?

— De lieden zijn reeds tot de beenderen toe uitgezogen.

— Men kan toch geen kei het vel afstroopen.

— 't Is waar, mompelt Piroke, konden we maar ergens een stad plunderen.

— Bah, die geven liever hun geld en hun waren aan de lieve Franschen. Ons verstooten zij, we zijn maar brigands.

Dog heeft toegeluisterd en voor een oogenblik vlammen zijn wilde oogen.

— We kunnen hier toch van honger niet omkomen, laat Dog nog bemerken.

— Daarin geef ik Dog gelijk, zegt Stansen, we moeten eten zoeken.

— Kinderen zoo vermaant priester Huveneers, stelt uw betrouwen in God. Hij geeft voedsel aan de vogelen en spijs de dieren, Hij zal de menschen niet van honger laten omkomen. Laten we het avondgebed opzeggen, jongens.

Jong en oud knielt op den harden grond, legt het geweer neer en bidt. Men vergeet ook niet voor de dooden te bidden.

Op reeds vergeten plaatsen mogen deze begraven zijn, maar in de harten hunner strijdgenooten zullen zij leven tot den laatsten snik.

— Dat zij rusten in vrede tot op den dag der verrijzenis, zegt de priester en de boeren mompelen « amen ».

— Wie daar? roept op dit oogenblik met krachtige stem de schildwacht, die op den rand van het bosch zich schuil houdt.

Die roep is gericht tot een persoon, die op de heide nadert.

— Goed volk, zegt de man met een niet minder kloeke stem.

Het Vlaamsche antwoord kan desnoods tot geruststelling dienen, maar toch haalt de schildwacht den haan van zijn geweer over.

De vreemde nadert.

't Is Corbeels. De schildwacht kent hem zeer goed.

— Waar zijn de jongens? vraagt de kapitein driftig.

— Op vijf minuten afstand van hier, kapitein! Wacht, ik zal het signaal geven, dat er een vriend nadert... En de boer blaast op zijn ossenhoorn.

Schier op hetzelfde oogenblik worden de takken krakend bewogen en te allen kante verschijnen behoedzaam eerst hoofden, dan mannengestalten.

— 't Is Corbeels! 't Is de kapitein! roept men hier en daar vreugdevol uit.

Men drukt elkaar de hand, en het leed is vergeten. In aller harte herleeft andermaal de hoop, nu men eenen der groote leiders in het midden der boeren ziet.

Zij, die in het bosch kampeeren, zijn kameraden van Herenthals, Meerhout en Diest. Allen hebben het doopsel des bloeds ontvangen.

— Wat nieuws, kapitein? vraagt Dog, terwijl hij een nieuwen handslag geeft, den handslag van hou en trouw..

— Is er hoop uit dit ijzig nest te komen? vraagt een andere.

— Liever vechten tot den dood, zegt een derde, dan hier van koude en gebrek om te komen.

— Geduld, vrienden, zegt Corbeels, geduld. De verlossing nadert. De patriotten zijn niet ontmoedigd. Van alle kanten komen de jongens op, om zich op één punt te verenigen. De Walen zijn wakker geworden en zakken, onder leiding van den municipalen agent Constant, van Roux-Miroir, naar onze Kempen af. Maar ook de Franschen komen weer opzetten en willen onze stellingen te Moll, te Gheel en te Meerhout overrompelen. Hebt ge nog bloed in het lijf, om tegen die nieuwe macht te strijden?

— Ja, ja, leven de jongens!

— Gij moet de willekeur en de dwingelandij straffen, waarmede de Franschen ons geeselen. De gruweldaden, die men in onze Kempen pleegt, zijn onvergeeflijk: Diest is met een nieuwe schatting van 40.000 frank geslagen, na twee uren lang door de ruwe soldaten geplunderd en op de gruwzaamste wijze mishandeld te zijn. Te Scherpenheuvel, te Aarschot, te Betecom, te Leuven, pleegden zij alle mogelijke wandaden, zonder zelfs vrouwen en onnoozele kinderen te sparen.

— Bloed voor bloed! brullen de jongens, getergd en uitgehongerd. Wij zijn gereed!

Het lijden, sedert de ontruiming van Diest ondergaan, is vergeten; honger, dorst, koude, ziekte, met al hunnen naseep van gruwelen zijn voorbij.

Rust zacht, dooden, die men in den grond der bosschen ter rust heeft gelegd. Eens keeren de jongens, zoo hopen zij, overwinnend terug; zij zullen alsdan uw stoffelijk overschot naar den gewijden grond overbrengen, en de vrijgemaakten zullen op de graven der martelaars bidden.

Een pijnlijk gevoel beheerscht nochtans elk gemoed; indien Van Gansen nu aanwezig ware. Op hem heeft de boer alle hoop gebouwd. Hij toch was de ziel van het boerenleger!

Verscheidene dagen zijn verlopen, sedert men hem voor 't laatst te Diest heeft gezien, en men weet niet juist wat er van hem geworden is.

Misschien is hij in de handen der overweldigers gevallen en heeft Jardon hem met den kogel gestraft.

— Neen, zegt een ander, de held was dood, voor dat de Franschen de stad binnenrukten. Of heeft de spion de kist, die zijn lijk bevatte, niet ten grave zien dragen?

Piroke had verteld dat hij den dapperen aanvoerder naar Testelt had vervoerd. Van Gansen had beloofd na een driel tal dagen bij de jongens te zijn. Cockx zou dit bij het leger moeten aankondigen. Maar Cockx was niet verschenen en dit maakte Piroke zoo ongerust. Misschien, dacht hij, heeft men de hoeve overvallen.

— Al wat ge wilt, zegt Stansen, maar ik kan mij niet verbeelden dat de kloeke man dood en begraven is.

— Neen, zegt Piroke, dat kan ik ook niet, en al ware dit zoo, dan nog zou hij in ons midden terugkeeren.

't Is dwaas, maar zoo denken velen, al zeggen zij het niet openlijk. Het bovennatuurlijke speelt altijd een groote rol in het leven van den Kempenaar, en Van Gansen heeft een aureool van bewondering rond zich verspreid.

Het kamp wordt opgebroken, de wachten ingetrokken; de jongens marcheeren in de richting van Moll.

't Is een koude, heldere nacht; de hemel is met sterren bezaaid; de sneeuw kraakt en piept onder den voetstap van honderden boeren.

De arme jongens bibberen van koude: de voeten zijn schier bevrozen, de handen letterlijk versteven. De ijzel kleeft aan hun ongeschoren baard, en voortdurend klinkt het brrr... door de onregelmatige rangen.

Van Gansen! Ziedaar de naam, die aller geest bezig houdt.

Als de takken bezijden den weg ritselen en kraken, denken vele boeren zijn reuzengestalte te zien verschijnen. De besneeuwde boom in de verte schijnt den vorm aan te nemen van een geheimzinnigen ruiter, die den patriot afwacht om hen naar de zegepraal te leiden, een ruiter op een sneeuw wit paard en in blinkend harnas.

Het goochelbeeld verdwijnt en men denkt dat de held op het slagveld zelf verschijnen zal, of neen, dat hij reeds onzichtbaar tusschen de boeren voortstapt.

Men nadert Moll.

In het schemerlicht teekenen zich de toren, de daken der huizen af en het schaliëndak van het oude klooster, tegen den helderblauwen hemel.

Rechts en links zijn verkenner uitgezonden; dezen keeren terug met de verzekering dat de boeren nog altijd meester zijn van het dorp, evenals van Olmen, Desschel, Gheel en Meerhout.

De Nethe, met hooggezwollen water, en wier stroom vrij sterk is, scheidt de patriotten van het dorp.

Op korten afstand van den grooten kloosterbouw bruist het water over de sluis en is het molenrad. Langs de steenen brug aldaar trekken de boeren binnen en bereiken onder den kreet van « Leven de jongens! » de lange Marktplaats.

De voorposten van het patriottenleger zijn tot op een klein uur gaans Noordwaarts van de gemeente Moll geplaatst.

De vijand zakt van de Hollandsche grens af, richt zich door Hoogstraeten op Gheel, Moll en Meerhout. Eene andere kolom komt uit Antwerpen, een derde uit Leuven opdagen.

Colaud, Jardon, Lautour, Bernard en andere generaals zullen het bevel over de Fransche troepen voeren, die voorzien zijn van grof geschut.

Op den voorpost der patriotten liggen de jongens achter boom en stronk, en zien scherp naar elke beweging op de heide, zooveel de nachtelijke schemering dit toelaat.

Men weet in welke richting en op welken afstand dit of dat dorp ligt; doch waar zijn de Franschen genesteld? Niets verraadt hunne aanwezigheid.

Dit verveelt boer Stansen, die liever bij een goed vuur zou zitten, dan in de open lucht den nacht door te brengen.

Indien men weet waar de vijand schuilt, 's er wellicht middel om in deze of gene hoeve bij een turfvuur te kruipen.

— Er woelt mij een denkbeeld door het hoofd, zegt Stansen, die op een houtwal, bij eenen zijner kameraden staat, het oog Noordwaarts gericht houdt, ik zou gaarne een kleine verkenning willen doen.

— Het is gevaarlijk, vriend, maande Piroke aan.

— Gevaarlijk? Misschien. Het kan ook zeer goed gebeuren dat ik geen levende ziel tegenkom.

— Zoudt ge alleen gaan?

— Als er niemand is, die me wil vergezellen, ja, antwoordt Stansen. Dog is hier niet, anders zou hij me ongetwijfeld tot makker dienen.

— Ik zou gaarne met u gaan, zegt Piroke, maar ik ben zoo moede, dat ik me niet meer recht kan houden.

— Blijf hier, jongen; ge zijt dapper, ik weet het, ge moet wat uitrusten. Ik zal alleen op verkenning uitgaan. Kom ik terug, dan geef ik u natuurlijk mondeling bericht. Kom ik niet vóór den morgen aanbreekt, dan, ja, dan heeft men mij het licht uitgeblazen. Verkeer ik in gevaar, en is er weinig hoop om te ontsnappen, dan zal mijn ossenhoorn u melden dat er ginder onraad is en ik u voor eeuwig « goeden nacht » wensch. Let dus op, het oor naar den wind gekeerd, om het signaal te hooren. Hebt ge mij goed verstaan?

— Volkomen. Het is dus een vast besluit?

— Waarom niet? Wij kunnen immers niet in de onzekerheid blijven; wij moeten weten wat er ginder schuilt.

Stansen legt zijn geweer af, dat hem in het schaarhout kan hinderen; hij steekt twee pistolen in den gordelriem, neemt een zwaren eikenstok — — — — — lijk met den stok draait, verdwijnt zijn — — — — — schemering.

Stansen gaat bij voorkeur in de schaduw van den houtkant; sneeuw en dorre bladeren kraken en ritselen onder zijn voetstap.

Later volgt hij den donkeren rand van een mastbosch; eindelijk gaat hij dwars over de heide.

Nergens ontmoet hij onraad; hij nadert andermaal een jong dennebosch.

Eensklaps staat hij luisterend stil; de takken ritselen alsof er iemand dwars door het bosch nadert. Tusschen de neerhangende takken verscholen, met het pistool in de hand, wacht Stansen den ongenoodigden gast af.

— Wie daar? vraagt hij.

— Goed volk, antwoordt men op bangen en ontroerden toon.

Stansen nadert den man, die in de schaduw verborgen is en roept verwonderd uit:

— Zijt gij het, Janus?

— Hemel, Stansen! Wat doet gij hier? Maak u uit de voeten; gij loopt den duivel, God zegen ons, in de klauwen.

— Wees gerust.

— Keer terug, keer terug, Stansen!

— Spreek zoo dwaas niet. Zeg mij of er veel Franschen in den omtrek en ook te Casterlee zijn?

— Stil, de boomen hebben ooren, Stansen! De geheele omtrek zit kroppend vol vijanden. Neen, ik durf u niet te woord staan.

Zijn stem heeft en Janus verdwijnt snel in de schaduw.

Stansen spot vroolijk. Wat geeft hij om het gevaar! Kom aan, voorwaarts. Nog een eind verder! Tot ginds, bij het verder gelegen huis, waar licht door het venster schemert.

Nergens ziet de spion eenig spoor van verkenner.

— Ze zitten binnen, denkt hij spottend. 't Is nijdig koud voor die... papieren soldaten, in onze barre Kempen.

Sluipend nadert hij het huis en, onder het venster gekomen, steekt hij voorzichtig het hoofd op, doch trekt het ijlings terug, want hij ziet dat het huis met soldaten is opgevuld.

Deze zitten in volle monteering aan de tafel en spelen met de kaart; anderen, gewis de schildwachten, die hunnen post verlaten hebben, staan voor het vuur en leunen op hun geweer.

't Is hier zonder twiifel een uiterste voorpost.

Bij het snel terugtrekken, heeft Stansen het hoofd tegen het sluitvenster gestooten, dat met een doffen slag tegen den muur botst.

Dit brengt opschudding teweeg, doch, eer de soldaten buiten zijn, is de stoute verkenner in het hout verdwenen.

De schildwachten luisteren en zoeken rondom het huis. Zij hooren geritsel in de takken en, op dat gerucht afgaande, valt er een schot, een tweede, een derde..

Elke knal wordt door de echo's herhaald.

Stansen bereikt de heide; hij heeft al loopende meer dan eens gewankeld en leunt nu tegen een boomstam.

— Ik heb het schot beet... kreunt hij en brengt, onder zijn wambuis, de bevende hand op zijnen rug, die nat is van bloed.

In de verte hoort men stemmen: 't zijn die zijner vervolgers, welke den omtrek doorzoeken.

— Zij zullen weldra hier zijn, zegt Stansen; ontloopen kan ik hun niet meer. Ik heb beloofd het signaal te geven, als er onraad is. Dat signaal is mijn dood, maar geven zal ik het, en God zij mij genadig.

Stansen neemt met vaste hand den grooten ossenhoorn, die aan zijn zijde hangt; hij zamelt al zijne krachten bijeen en een lange, doffe, maar doordringende toon galmt over de heide.

Hij blaast nog eens, hij blaast ten derde male; nu reeds is de toon zwakker, en Stansen zakt aan den voet van den boom neder.

— Zij zijn verwittigd, mompelt hij, en mijn « goede nacht voor eeuwig » heeft hun in de ooren geklonken!

De wonde brandt. Stansen grijpt een handvol harde sneeuw en tracht deze als een verkoeling op de lijdende plaats te leggen, doch te vergeefs.

Zijn ademhaling wordt zwakker, de dood nadert. Dat gevoelt hij en, alsof zijn laatste ademtocht aan de vaderlandsche zaak moest gewijd zijn, grijpt hij andermaal den hoorn, brengt hem koortsachtig aan de lippen, haalt al wat hij nog in levenskracht bezit, bijeen, en andermaal klinkt een droef en doodsche getoet over de besneeuwde vlakte.

Die hevige inspanning doet de wonde breeder openrijten en een nieuwe bloedstroom gulpt hem over de leden.

— God, wees mijne arme ziel genadig! mompelt hij.

Stansen valt achterover en is dood.

De laatste hoorntoon heeft de Fransche soldaten den weg gewezen, en nu ook verschijnen zij weldra ter plaats.

Op den voorpost der boeren heeft men den hoorntoon gehoord.

— Dat is zijn nachtgroet, zegt een der boeren met een beklemd gemoed. God weze zijne arme ziel genadig.

Een der patriotten brengt de tijding over, dat de Franschen zeer dicht in de nabijheid gelegd zijn en zij, tien tegen een, vóór het krieken van den dag, het patriottenleger in zijn verschansingen zullen aantasten.

Pas bleekt het licht door de grauwe wolken, of de Fran-

schen zijn daar, maar ook de boeren zijn slagvaardig.

Twee dagen duurt in de vlakte tusschen Gheel, Meerhout en Moll, en in deze laatste gemeente zelf, met afwisselende kansen, de bloedige kamp voort tusschen boeren en overweldigers.

Van drie kanten en met een ongehoord geweld wordt de patriot door den vijand besprongen.

De Fransche soldaat gaat als een razende te werk, alsof hij ten einde geduld is.

De tegenstand is even woedend, maar de oorlogskans is ten slotte tegen de boeren, en het is wel in hoogervermelde vlakte dat het lot der vaderlanders zal beslist worden...

De boeren gaan achteruit in het vlakke veld tusschen Moll en Meerhout.

Huizen zijn doorschoten of branden nog volop; een stinkende rook golft over bosch en akker. In de verte brandt Moll, en ginder, boven de boomen, stijgt een dikke rook op, in de richting van Meerhout.

De grond is op vele plaatsen omgewoeld door de kanonkogels; rechts en links liggen dooden of stervenden.

Op een gegeven oogenblik ziet men groepen vrouwen en kinderen, en ook gewapende boeren, jammerend de vlucht nemen.

Soms hoort men in de verte de noodklok kleppen om hulp voor de jongens te vragen.

Helaas, die roepstem wordt den tweeden dag niet meer gehoord, en de boeren, die men ontmoet, zijn niet tot staan te brengen.

Aan de Noordzijde dagen de Franschen andermaal op en men hoort reeds het victoriegehuil der republikeinen.

Eelen is niet te vinden, misschien is hij verslagen; Eelen, op wiens doorzicht en kriegsbeleid Corbeels zoo vast rekende.

— Ach, zoo roept hij uit, waarom is Van Gansen ons ontvallen, hij, de ziel van den opstand!

Schier ontzenuwd en afgebeuld, leunt Corbeels tegen den stam van een boom, en schijnt zelfs niet op te merken dat de vijand in de verte nadert.

Hij weent, doch bedekt zijn oogen met de handen, opdat de jongens zijn tranen niet zouden zien. 't Is inderdaad geen tijd meer van weenen.

Verwarde stemmen galmen plotseling, op korten afstand van hem. 't Zijn geen jammerkreten meer: neen, neen, het zijn kreten van vreugde, kreten van triomf.

— Van Gansen! Van Gansen! Leven de jongens! zoo roept men, en nu Corbeels driftig het hoofd opheft en in de richting staart waar het gejuich opstijgt, ziet hij — neen, het is geen begoocheling! — de hooge en kloeke gestalte van den held van Meerhout, omringd door de juichende boeren.

Corbeels wischt zijn tranen af; hij denkt nog aan een zinsbedrog, doch neen, hij ziet Van Gansen staan, bleek, maar toch altijd krachtvol, in lompen gekleed, met het geweer in de vuist en het kruis op den hoed.

Hij staat daar, zoo komt het Corbeels voor, alsof de engel Michaël, de held der helden, uit den Hooge was gedaald om het patriottenleger op te beuren.

Ja, 't is hij wel. Aan de kin ziet men de zwarte plaaster, die de vreeselijke wonde bedekt, hem te Diest door de schilfer van eenen houwitsers toegebracht.

Corbeels komt wankelend nader en Van Gansen breidt zijn armen uit en drukt zijn makker aan het hart.

— Komt gij van de dooden of van de levenden? roept de kapitein uit.

— Vriend, ik kom van het ziekbed, om hier mijn bloed met het uwe te mengen. Helaas, ik kom te laat!

— Het gevecht is noodlottig geweest. Toch hebben de jongens als leeuwen gevochten! zegt Corbeels.

— Moed gevat, antwoordt Van Gansen. Het is hier niet, dat wij den strijd moesten aannemen. God heeft het zoo gewild. Komaan, laat ons het overschot van het leger redden!

— Van Gansen is daar! Van Gansen is daar! Zoo klinkt het heinde en verre door de groepen. De vluchtelingen keeren terug; zij, die hun wapens wegwerpen, nemen het andermaal op. Daar zijn gekwetsten, die zich ten deele oprichten en in hun laatsten ademtocht roepen:

— Leven de jongens!

Geestdrift bezielt allen en Corbeels is schier verwonderd, dat zelfs de dooden niet opstaan.

Overwinnen met in wanorde geslagen benden, is niet meer mogelijk, maar een regelmatige aftocht wordt mis-schien door een wonder verkregen.

Als een wervelwind nadert de Fransche ruitery: 't zijn huzaren en gendarmen. De paarden snuiven in hun wilden galop, en de ruiters, die als in den stijgbeugel rechtstaan, zwaaien den blinkenden pallas en heffen een gebrul aan, dat aan een wild monster denken doet.

De eerste schoten der boeren zijn raak: hier slaat een ruiter van zijn paard, en de bende stormt over hem heen; daar vliegt een ros in wilden sprong terzij, met eene kogelwonde in de borst, waaruit zwart bloed gulpt, en weldra stort het met zijn ruiter ten gronde.

De boeren gaan traag achteruit, zijn eindelijk gedekt door de boomstammen en onthalen de ruiters op een duchtig ge-weervuur, dat de benden als vonken onder den hamerslag doet uiteenvliegen.

— Leven de jongens! zoo roept men zegevierend, al komen de fusiliers met stormpas opzetten. De boeren trekken kloek vechtende en regelmatig terug.

De huizen van Moll beschutten den aftocht: Van Gansen heeft het leger, of wat er van overblijft, gered, maar, honderden, helaas, zijn gesneuveld.

Op een half uur afstand van het dorp gaan de boeren uiteen, met de belofte dat zij op de plaats der bijeenkomst zullen staan.

Te Hasselt zal men den slag andermaal wagen.

— Daar, zegt Van Gansen, hadden wij den strijd moeten aanvatten. Ik kwam om de jongens naar den Maaskant te voeren en ons met het leger van Constant, uit Roux-Miroir te vereenigen... 't Zij zoo. God wil het zoo!

De avond is gevallen.

Het dorp is door de Franschen overrompeld en zij wreken zich laf op de weerloozen.

Uit het dorp stijgt een aanhoudend gedommel op; boven de huizen golven de vlammen en boven haar zwarte rookwolken. De toren is met een bloedrooden glans overgoten, en deze kleurt den hemel.

Van Gansen, Eelen en Corbeels staan op een sandhoogte en zien van daar de verwoesting, die de vreemde overweldiger aanricht.

Cockx was ook terug verschenen en had den jongen Eelen het ontzettend nieuws medegedeeld van den moord zijner verloofde. Deze tijding had den aanvoerder diep geschokt. Cockx had groote moeite om hem te troosten en, toen hij van den trouwen vriend afscheid nam, had Eelen beloofd niet te rusten, vooraleer de laatste Franschen van den vaderlandschen bodem verjaagd waren.

Cockx was toen met een bijzondere zending vertrokken naar Karel van Loupaigne.

— Ik ben te laat gekomen, zegt Van Gansen tot zijn makkers.

— Wij dachten, onderbreekt Eelen, dat gij reeds de eeuwigheid waart ingegaan!

— Goddank, neen, antwoordt hij glimlachend, ik verbleef, zooals ge weet, te Testelt, bij vriend Meynkens, en het was daár, in mijn schuilhoek, dat ik vernam dat de patriotten andermaal slag moesten leveren te Moll. Ik ben alleen door de sneeuwwoestijn gekomen, gezeten op de oude merrie, die ik tehuis uit den stal haalde... doch te laat!... Ach, wat kostbaar bloed is er vergoten!...

— Men heeft ons niet begrepen, zegt Corbeels en er welken tranen van spijt en verontwaardiging op in zijne oogen.

— Neen, men begreep ons niet; gij hebt gelijk, Corbeels. De adel en de rijken hebben ons ongenad'g door den vreemdeling laten neerslaan; de steden hebben ons, arme boeren, verloochend, om met den overweldiger te heulen. Het buitenland, Holland, Pruisen en Engeland, maakte ons tot speelbal van zijn berekeningen, hitste onze uit het hart opgewelde pogingen aan, beloofde heimelijk onderstand, en kwam aan zijne belofte te kort... Het zij zoo, goede vrienden, maar ik heb de heilige overtuiging, dat wij onzen plicht deden.

Eelen is zijn ontroering niet meester; hij drukt zijn makker de hand.

— Wij zijn, zoo spreekt Van Gansen kalm voort, wij zijn overwonnen en van dit oogenblik hebben wij ook ongelijk bij kortzichtigen. Ons doel zal miskend worden, en als wij,

in welken vergeten hoek dan ook, in den grond zullen gestoken zijn, zal men zelfs de plaats niet meer herkennen waar wij rusten. De naam van brigands, ons door den vreemdeling toegeworpen, en door de verbasterde Belgen toegelicht, zal op ons en onze familiën als een schandmerk blijven drukken, en jaren lang zal men dien naam niet meer, ofwel met huivering en minachting uitspreken.

— Neen, neen, dat zal niet! zegt Corbeels, als wil hij Van Gansen uit zijn zwaarmoedigheid opbeuren.

— Ja, dat zal, Corbeels, antwoordt Van Gansen, wel is waar glimlachend, maar op een toon, die zijn diepe ontroering verradt. Dat zal; want ons arm land bukt, door den schrik verlamd, al dieper en dieper onder de bebloede vuist van den vreemdeling. De hoogere klassen zijn ontaard en vleien den overweldiger, om, eigenbaatzuchtig, lijf en goed te redden; zij verloochenen hun standaard, en dus ook ons, die voor dezès behoud de wapenen opnamen. En toch hebben wij alles opgeofferd: onze jonkheid, ons huiselijk geluk, onze vrijheid, om te kunnen bewaren wat onze voorvaderen ons hebben achtergelaten.

Voor de eerste maal ziet men tranen in de mannelijke oogen van den moedigen man.

— Wat zal ons lot zijn? hervat hij na een oogenblik. Het geeft mij weinig. Misschien is het de kogel, en na die zoogezegde strafpleging, zal men van elk onzer zeggen: «Waarom moest hij zich ook in die zinnelooze poging wagen?» want in die woorden moet men vandaag de verontschuldigen vinden voor de gepleegde lafheid. Toch daagt voor mij de hoop op, dat wat wij deden, niet verloren zal zijn. Er zal een nieuw geslacht van jongens opstaan, met denzelfden geest beziel als die van vandaag. Onze opvolgers zullen wellicht niet met het geweer maar met den geest strijden. Het nieuwe geslacht, diep doordrongen met wat ons eigen is, zal tegen de verbastering van ons land, tegen de vreemde overheersching te velde trekken... Het zullen jongens zijn van onzen aard, van ons bloed: steden en dorpen zullen alsdan elkander de hand reiken en betere dagen zullen aanbreeken. Ja, die vaste hoop bezielt mij! Wat wij niet voltrekken, zullen zij, die na ons komen, tot een goed einde brengen... Doch laat de toekomst aan God over. Wij zien elkander weer, en nu, vaarwel tot dan, of... tot in de eeuwigheid...

Van Gansen drukt beurtelings Corbeels en Eelen aan het hart.

Hij heeft, zonder het te weten, een laatste vaarwel gesproken. Hij zal Corbeels niet meer terugzien.

«Het is bedroevend voor den geschiedschrijver, zegt Aug. Thijs in zijn werk *«Les Conscrits belges»*, geen andere bescheiden te kunnen invoeren dan die uit Fransche bron, uitgaande van haatdragende en brutaal krijgslieden, die verdichtsels, leugens op leugens stapelen, om zichzelven te doen gelden en de verfoeilijke zaak, die zij dienden, de zaak der verdrukking en der dwingelandij, te ondersteunen. Waarom toch hebben zij niet gesproken, al die helden der nationale zaak, welke streden voor het Vaderland? Jammer, dat zij ons hun lijden, hun waken gedurende die lange en koude Novembernachten niet hebben verhaald, even als hun grootsche pogingen en den heldenmoed, dien zij betoonden tegenover een hardnekkigen vijand, die het voordeel eener militaire africhting genoot, een betere bewapening bezat, en oversten, die op de slagvelden, in de behandeling der wapens waren vergrijpsd!».

«De oproerlingen, zegt Béguinot in zijn bulletijn van den 24en, die tot nu toe ontsnapt waren aan de opspeuringen der republikeinen, en die zich in de Kempen verschoolen hadden, zijn totaal verslagen geworden.

» Een aanzienlijk detachement troepen, gekomen uit Holland, is aangerukt op Gheel, Moll en Meerhout, terwijl een kolom, uit Antwerpen vertrokken, zich naar hetzelfde punt heeft begeven.

» Deze twee kolommen hebben de brigands met woede aangevallen; zij hebben er een schrikkelijke slachting van gemaakt. Een gronduitgestrektheid van meer dan twee uren lang bezaaid met lijken; meer dan 600 brigands zijn op het strijdveld dood gebleven, buiten een groot getal gewonden en gevangenen».

» Den 25en zond Béguinot aan het dagblad *Le Rédacteur* verschijnende te Parijs, een tweede verslag, waarin de nederlagen onzer edelmoedige jongelingschap van het platte-

land met nog donkerder kleuren afgemaald werden. Dit stuk was vergezeld van den volgende verzendingsbrief:

«De overblijfselen der brigands, welke deze gewesten verwoest hebben, hadden een toevluchtsoord gevonden in het land, voormalig de Kempen genaamd, waar zij levensmiddelen en krijgsvorraad ontvingen voor rekening van Engeland. Zij hebben nog eens de dapperheid der republikeinen ondervonden.

» Ik zend u hierbijgaande afschrift van het verslag van heden, bevattende eenige bijzonderheden over de uitroeiing dezer rebellen».

Het verslag was opgesteld in deze woorden:

«Leger van Engeland, 24^e krijgssafdeeling.

«De brigands, zooals gemeld is in het verslag van gisteren, zijn totaal verslagen geworden te Gheel, Moll en Meerhout. Behalve de 600 dooden en een aantal gekwetsten in verhouding, zijn er een groot getal gevangen genomen, waaronder 60 brigands van Tessenderloo en twee der bijzonderste hoofdaanleiders; een dezer is de genaamde Corbeels, boekhandelaar te Turnhout.

» Zij werden aangevallen met zulke hevigheid, dat zij al hunne mondbehoefden, hunne krijgswagens en schietvoorraad hebben achtergelaten, bestaande uit vier rijtuigen met boter, vier andere rijtuigen, beladen met tonnen beschuit, acht vaten met 250 pond buskruit elk, 800 geweren en een massa andere voorwerpen.

» Aan het hoofd van elke kolom brigands zag men een mierennest priesters, het kruisbeeld in de hand, die, in naam van een God van vrede, het vermoorden der burgers aanpredikten.

» In het hoofdkwartier te Brussel, den 5ⁿ Frimaire, jaar VII der Fransche republiek, één en onverdeelbaar.

» De brigade-generaal, bevelvoerder over de departementen van de Dijle, Jemappes en der Beide-Nethen.

» BEGUINOT ».

«Een mierennest priesters...» zoo luidde het verslag... Was het geen heerlijk schouwspel, die edelmoedige priesters, welke verblinde en met vooroordeelen bezielde personen niet onthielden te belagen en te vervolgen als wilde dieren, onze Belgische scharen tot het gevecht te zien aanwakken, vallende, gelijk de helden der oudheid, als slachtoffers hunner edele verkleefdheid aan het zoo verdrukte vaderland? Maar het was gemakkelijker voor de Fransche belhamels, den hoon te werpen op die uitgelezen mannen, dan hunne dapperheid en hun verheven heldenmoed na te volgen.

Te Mechelen werd den 26en het volgende stuk aangeplakt:

OFFICIEEL BERICHT.

Vijfhonderd opstandelingen zijn te Gheel, Moll, Meerhout en Holmes (Olmen), omgekomen. Men heeft hun twee wagens, geladen met tien tonnen buskruit, afgenomen, die uit Holland waren toegezonden. De andere zijn allen op de vlucht gedreven.

De plaatskommandant,
MUTEL.

Het is recht betreurlijk dat de bijzonderheden over den hardnekkigen strijd, die te Moll plaats had, niet gekend zijn. Waarschijnlijk ook daar bedreven de republikeinen, na hun zegepraal, de grootste euvelheden. Hetgeen ons zulks doet veronderstellen, is het feit, dat een detachement der 48^e half-brigade, passeerende langs Bouchout, bij zijn terugkeer van den krijgstoct, er de ergste buitensporigheden pleegde: de huizen werden geplunderd, de inwoners beledigd en mishandeld. Het hoofdbestuur van Antwerpen verhaastte zich, den 23 November, het schandelijk gedrag der troepen aan den kommandant der plaats te doen kennen, en den 5 December beval generaal Colaud, kennis gekregen hebbende van deze wanordelijkheden, de aanhouding van al de officieren en onder-officieren van het detachement en berichtte dat hij hunne afstelling bij den minister zou zien te verkrijgen. Het was waarschijnlijk op feiten van dien aard, die voorgevallen waren in de provincie Luik, dat de kommissaris Bassenge zinspeelde, toen hij

uit Luik schreef: «Indien de klachten, die ons gedaan worden, gegrond zijn, zooals zij schijnen, hebben zekere militairen, den naam van republikeinsche soldaten onwaardig, er zulke baldadigheden misdreven, dat zij de vreedzame burgers in twijfel gebracht hebben, of het niet beter ware in handen te vallen der brigands, dan in die van eenige Fransche huzaren». Het zij terloops gezegd, dat deze zoogenaamde brigands overal de strengste regeltucht onderhielden, volgens de getuigenis zelve der republikeinsche oversten.

Wat vreeselijk gezicht levert het veld op, waar gedurende twee dagen werd gestreden.

De ongelukkige gekwetsten en krijgsgevangenen worden aan de bloedigste willekeur overgeleverd.

Tessenderloo alleen telt zestig krijgsgevangenen.

Vele priesters, die de jongens in hunnen strijd gevolgd waren, stierven met hen.

Overal vindt men lijken: op den akker, in greppels, voor een gracht, in de bosschen, op de wegen, overal waar de jongens eens, vol levensbloei, eerlijk en vreedzaam zwoegen en niets meer vroegen dan in vrede te leven.

Gisteren waren zij vol hoop misschien; vandaag liggen zij bleek, met gapende wonden overdekt, waaruit het bloed gulpt, dat nu rood ijs is geworden.

De oogen van deze lijken zijn gesloten, als nemen zij gelaten den eeuwigen slaap aan; bij anderen staan ze wijd en strak open, als wachten zij nog altijd op iemand, die hun den laatsten groet brengen moet.

Hun havelooze kleeding alleen getuigt dat zij veel hebben geleden in die verschrikkelijke winternachten, onder den open hemel, niet zelden ten prooi aan den honger.

Rechts en links liggen geweren, bebloede zeisen. Overal liggen hoeden en mutsen, waaraan nog het kruis gehecht is, het teeken, door allen aangenomen.

Franschen vindt men weinig; de overwinnaar heeft vele lijken weggevoerd, om te verbergen met hoeveel moed de zoogenaamde brigands zich verdedigden.

Hier ziet men een paard, met de vier ingetrokken pooten in de hoogte, en onder zijn loggen romp ligt zijn ruiter verpletterd; daar een legerwagen, die in een gracht of op den hobbeligen grond gebroken werd.

In den omtrek ontwaart men doorschoten of gansch afgebrande huizen, waaruit de rook nog opstijgt en tusschen al die verwoesting dwaalt de soldaat, dronken en baldadig, en nog altijd de zege vierend.

Generaal Jardon heeft geen hart voor al die rampen, die hij, als een duivel zoo boos, heeft aangericht; hij juicht, jubelt en spotlacht met de tranen, die vloeien en met den vloek der moeders.

Hij rijdt trotsch op zijn mager en knokkelig paard over het slagveld; zijn kleed is nog meer gescheurd dan voor eenige dagen; zijn gelaat is barscher en nijdiger. Immers, hij zegepraalt over die vervloekte boeren, die hem te Diest hebben vernederd.

Trotsch is zijn valsche nederigheid!

Het paard slaat den hoof neer, onaan gezien deze den grond of een lijk raakt. Soms rekt het den nek naar beneden, steekt den snuit naar een doode en snuift, alsof het behagen vindt in den lijkenreuk, evenals zijn meester.

Jardon trekt plotseling de teugels aan, en ziet met een helschen lach op het wezen, niet ver van hem, een groep gendarmen, die een aantal geboeide mannen en jongelingen over den weg drijven.

't Zijn ongelukkige gevangenen.

Onder hen bevinden zich, helaas, Corbeels en Meulemans, twee der dappere aanleiders.

Corbeels moet zich als een leeuw verdedigd hebben, want toen de Fransche soldaten hem uit voorzorg in een versterkte kamer hadden opgesloten, kwamen zij des anderdaags om hem te halen. Zij bevolen hem op te staan.

Corbeels had het beproefd, maar had zich moedeloos laten neervallen.

— Ik ben gebroken! kermde hij.

Doch de dwingelanden hadden hem van de planken afgetrokken, brutaal de ketens om zijn armen geworpen, die op den rug werden vastgeklonken.

— En nu vooruit! beval de officier.

Maar Corbeels kon geen stap verzetten.

— *Fouettez-moi cet homme!* Geeselt dien man! klonk het toen uit den mond van den officier.

De Sanskulotten naderden; door een laatste krachtpanspanning kon Corbeels zich staande houden. Fier beurde hij het hoofd op en spuwde de soldaten in het gelaat.

— Hatelijk Fransch gebroed! riep hij. Gods vloek zal uw ras treffen.

Het regende slagen op zijn rug, maar de dappere man wankelde niet meer, hij scheen gelaten in zijn lot en stapte met het hoofd op de borst de straat in.

Daar bemerkte hij Meulemans, en een traan van ontmoediging ontsnapte zijn oog.

— Gij ook, goede vriend! kreunde hij.

— Helaas, ja, Corbeels; het is met ons gedaan.

Ruw worden de gevangenen vooruit gedreven, ruw, als een kudde vee, ter slachtbank.

Weenende vrouwen, kinderen en grijsaards loopen, altijd op afstand gehouden door de paarden en de sabels van de ruiters, met de gevangenen mee.

't Zijn hun kinderen, 't zijn hun broeders of vaders.

De gevangenen, als moordenaars gebonden, worden nu dwars over het slagveld geleid, naar de gevangennissen, diep het land in.

— Zij moeten het veld zien, heeft Jardon gezegd, waar hunne medeplichtigen den dood vonden.

Bij de minste poging, die de rampzaligen aanwenden om hunne moeders, vaders of zusters te naderen en hun, misschien voor eeuwig, vaarwel te zeggen, valt het plat of het scherp der sabels op hen neer.

Bij meer dan een gutst dan ook het bloed over het aangezicht.

Afwisschen kunnen zij dit niet, omdat hunne handen gebonden zijn, en aan de moeders is het niet toegelaten de wonden te verzachten.

Hoe meer de gevangenen mishandeld worden, hoe langer de vrouwen de groepen volgen, hoe meer zij huilen, jammeren en weenen.

Jardon ziet en hoort dat, en geen straal van medelijden valt in zijn hart, geen woord zegt hij, tot verzachting van het lot dier machtelozen, geen oogslag van troost wordt op die ongelukkige vrouwen gericht.

Toch hebben zij zijn medelijden ingeroepen; doch de hardvochtige meent een stoïcijn te moeten wezen: dat is het hart voor alle weekheid sluiten.

Hij wijst de smeekende vrouwen barsch af, en nu deze zien, dat er van dien beul niets te bekomen is, loopen zij, altijd jammerend, de gevangenen weer achterna.

Na het bloedig gevecht van Moll werden Corbeels en Meulemans te Antwerpen in den kerker geworpen... Zij werden aldaar als bandieten behandeld. De wonden, die Corbeels in den strijd had ontvangen, ontstaken en veroorzaakten hem veel pijn.

Den 26 November 1798 werden zij voor de rechters gebracht en langdurig onderhoord.

Men rekende het hun als misdaad aan, de wapens voor het vaderland te hebben opgevat en, na lange maanden van de eene gevangenis naar de andere te zijn gesleurd, werden zij den 3 Juli 1799, te Doornik, door den kogel om het leven gebracht.

Arme martelaars!

HOOFDSTUK XXII.

EEN SPOOR IN DE SNEEUWWOESTIJN.

4 December 1798!

Zwijgend, ordeloos, als een berooide, havelooze troep, schrijden de patriotten onder den loodzwaren hemel door de akelige winterwoestijn der Limburgsche sneeuwvlakten.

De wind, die uit het Noord-Oosten blaast, snert hen langs het aangezicht.

De zooveel mogelijk tegen de bijtende koude met sjerpen en doeken omwonden hoofden hanger voorover; de verkleumde handen, onmachtig de wapens te dragen, verbergen zij in de zakken der dunne broek, die om hun uitgemergelde beenen fladdert. De vuurroeren hangen aan de bandeliers op hun rug; de zeisen en riken zijn met korden aan hun schouder vastgebonden.

Men hoort niets dan de bevrozen sneeuw, die kraakt onder hun voetstappen.

Van Gansen stapt voorop.

De kloeke man is als weggesmolten en schijnt maar een schaduw meer van zich zelf. Aan zijn slapen is het haar grijs geworden, de wangen zijn ingevallen, de oogen flikkeren koortsig en weerspiegelen lijden en wanhoop.

Van tijd tot tijd brengt hij de hand aan den mond en veegt een bloedstraaltje weg, dat uit de lippen over de kin zijpelt; de koude heeft de kogelwonde, die hij te Diest bekwaam, weer open gebeten.

Zijn goede moeder, die hij voor een paar dagen was gaan bezoeken, had hem bezworen toch tehuis te blijven, maar de dappere Van Gansen had krachtadig geantwoord:

— Lieve moeder, er dwalen met honderden der onzen in de bosschen rond, achtervolgd door de Fransen; ik moet het hen zijn, zoo willen het God en het Vaderland.

En de moeder had haar zoon, krank naar ziel en lichaam, zien optrekken, naar den krijg, bij de *Jongens*, om hen op te beuren, aan te moedigen.

De patriotten strompelen voort. Soms vliegt er een zwerm kraaien als zwarte gedrochten op boven de effen blankheid der velden en het klapwiekt door de gure, nevelachtige lucht.

Hier en daar staat een leemen hut met strooien dak, bouwvallig onder het naakte twijgennet van kreupele boomverscholen.

Het leger der boeren is nog een troep schimmen, die struikelen door een land van hongersnood, verwoesting, droefenis en dood. Heel achteraan komt een paard aangestrompeld, dat een huifkar voorttrekt. Daarin liggen een zestal gekwetsten, lijdend, met stommen moed, het hoofd of ledematen in linnen windsels verbonden. Bij hen, naast den voerman, zit Huveneers, pastoor van Nattenhaasdonck, bibberend van koude en paarsch in zijn ziekelijke zwaarlijvigheid. De kaken vallen met dikke kwabben op den hals en de kossem zwelt lastig onder de kin. De oogen alleen flikkeren helder en verraden, welke krachtige ziel er gekluisterd ligt in die vleeschmassa.

De kar sluit, om zoo te zeggen, den optocht en vormt de achterhoede.

's Priesters woord klinkt aanmoedigend en opbeurend tot de achterblijvers:

— Toe, jongens!... Ziet eens ginder hoe ver uw overste Van Gansen vooruit is, ge zoudt uw stap wat moeten verhaasten.

— 't Is me onmogelijk, mijn voeten liggen open, heer pastoor.

— Ja, ik begrijp, mijn kinderen, ik begrijp, dat ge het kwaad hebt. En ge denkt misschien bij u zelf: die dikke pastoor rijdt, terwijl wij door sneeuw en ijs op het rauwe vleesch moeten baggeren... Maar ik kan niet, jongens, ik kan niet.

— O, we weten het wel, heer pastoor.

— Ja, maar als ge zoo achterblijft, dan is het toch als een verwijt voor mij... En ik wil u niet verlaten, ik blijf bij u, in uw midden; gij moet me maar voortsleuren, want ge krijgt mij niet weg, hoort ge?

Zijn vriendelijk woord staalt de harten.

Degenen, die niet meer voort kunnen, verhaasten toch den stap, want ze willen geen « verwijt » zijn voor den herder, die zijn schapen niet verlaat in het hachelijk uur, als de wolven van alle kanten hunkerend komen aansluipen.

Priester Huveneers is de slagboom, die het patriottenleger van achter sluit en bijeen houdt.

Van Gansen's lange gestalte, die aan de spits voortstapt, schijnt het vaandel, waarop aller oogen gevestigd zijn en dat den weg wijst.

Sinds dezen morgen heeft hij een uiterste besluit genomen: de vereeniging van de gansche macht der patriotten te Hasselt.

Eelen had tot hiertoe de verspreiding der troepen aangeraden, om tot geen beslissende botsing met de republikeinen te komen. In elk bosch, langs elken weg moesten de opstandelingen verscholen liggen en, loerend als wilde dieren op hun prooi, altijd gereed om ze aan te vallen.

Op verschillende punten te Winghe, Cappellen en Glabbeek behaalden de patriotten aldus groote voordeelen op den vijand en maakten het land voor hem onveilig.

Maar 's morgens was Dog op het onverwachts in de bosschen van Zoutleeuw verschenen, waar Van Gansen met zijn manschappen Diest en Leuven in het oog hield en naar een gunstig oogenblik wachtte, om er binnen te vallen.

Dog bracht een ontzettend nieuws: de Fransche generaals Jardon en Lacroix waren aan het hoofd van een machtig leger voetvolk en eene gansche batterij grof geschut, uit Leuven gerukt.

Dog wist daarenboven te vertellen dat generaal Gancy, aan wien Chabert het bevelhebberschap had moeten afstaan, aan de spits van huzaren en jagers te paard opdaagde, met den last al de weerbare landbewoners neer te sabelen.

— Eelen! Waar is Eelen? was de eerste uitroep geweest van Van Gansen.

Dog wist te melden dat Eelen in de omstreken van Tongerlo en Westerloo een nieuw leger op de been bracht. Der schrandere jongeling, die zijn vaderland in de stuiptrouwen van den doodstrijd zag, stelde zich niet meer tevreden met vrijwilligers in te lijven. Terecht was hij van meening dat Vlaanderen in dien oppersten nood het bloed van al zijne zonen eischen mocht. Fier en streng klonk het bevel:

« Aan den stadhouder Henri Truyens,
van ende tot Tongerlo,

» Order van 't waere Vaderlands leger:

« Dat alle de jonkheijde der gemeenten van Tongerlo en » Westerloo werd bevolen 24 uren na het afkondigen dezer » te begeven ende te vervoegen by het voorgeschreven vaderlands leger ten fine van onze medebroeders te gaen » helpen.

» Ieder pachter moet minstens twee of drie man leveren, » zooniet zoo hy er toe gedwongen worden.

» En blyft in geen gebreke, want anderzints vrees.

» Vrindschap en Liefde.

» Per orde van den commandant
van 't zelve Vaderlands leger,
» (get.) EELEN ».

— En waar is Constant, van Roux-Miroir? vroeg Van Gansen.

— Die is op weg, verzekerde Dog.

Wat moest Van Gansen doen? De patriotten, over wie hij het bevel voerde, lagen verspreid op het vierkant, waarvan Diest en Hasselt ten-Noorden, Thienen en St.-Truiden ten Zuiden de hoeken vormden. In de laatste dagen was het leger merkelyk aangegroeid; de bosschen en dorpen krieden van jongelingen, die eenvoudig en kalm, maar grootsch in hun heldhaftigheid, hun bloed kwamen offeren voor het vaderland.

Uit al de streken daagden ze op: uit het Luikerland, uit Haspegouw, maar vooral uit Klein-Brabant en de Turnhout-sche Kempen.

De verrader Spiette, van Willebroeck, schrijft den 3 December, dat het optrekken der jongelingen naar het brigandsleger onrustbarend wordt.

Zijn de moed en zielegrootheid dier Vlaamsche kinderen niet bewonderenswaardig?

In de gure winternachten, door vorst en sneeuw, verlaten zij de warme haardsteê en trekken naar den kant waar zij weten dat hun broeders nog vechten tegen den Franschman. En zij volgen geen zegevierende troepen, maar overwonnenen, die alleen, haveloos en wanhopig, tegen de kanonnen van goed afgerichte soldaten strijden. Zij weten dat zij een wissen dood tegemoet snellen, en toch trekken zij voor hun vaderland door den ijzigen nacht.

Van Turnhout alleenlijk kwamen er driehonderd in drie dagen tijds, ondanks de doodsb bedreigingen van de Sanskulotten.

Wij schrijven hier een der droevigste, maar tevens een der roemrijkste bladzijden onzer geschiedenis.

Schoon is het, als een land zijn kinderen ten strijde ziet trekken bij klaoengeschal en waaïende banieren, als het staal der wapens bliksemt in het heerlijke zonnelicht; het zijn helden, die voor hun vaderland naar het bloedig slagveld togen! Maar met welken eertitel, met welken verheven naam zult gij de jongelingen bestempelen, die alleen, door duisternis en koude, slechts met een oud vuuroer,

een sabel of landbouwtuig, naar de gure bosschen sluipen, om er den overweldigder te bestoken?

Zou een volk, dat zulke zonen heeft voortgebracht, op hen niet mogen roemen?

De brave Van Gansen schatte het onvervalscht goud, waaruit het harte zijner jongens was gesmeed, naar waarde. Hij beseftte welke vreeselijke verantwoordelijkheid op hem rustte. O, hadde hij Eelen, Corbeels, Albert Meulemans nog aan zijne zijde gehad, om samen te beraadslagen over hetgeen er te doen stond. Nu moest hij al het gewicht van den toestand op zich nemen. Hij sloeg de hand voor de oogen, om gansch zijn geestvermogen en denkracht te verzamelen, om ze af te zonderen van de voorwerpen die hem omringden, om ze te wikken en te wegen. Daarop nam hij een besluit. Hij begreep dat het misschien het laatste zou wezen.

— Naar Hasselt, sprak hij. Allen naar Hasselt!

Dog, met zijn stoeren kop en zijn roodvlammend oog, knikte goedkeurend.

— Goed, kapitein, mompelde hij en wilde vertrekken.

— Waar gaat ge heen, Dog?

— Allen naar Hasselt, niet waar? vroeg hij.

— Ja, Dog.

— Wel, ik zal Eugeen Constant van Roux-Miroir gaan verwittigen. Nog dezen avond staat hij met u voor de wallen van Hasselt.

Van Gansen gaf een toestemmend teeken.

Dog was weg. Eenige oogenblikken later riep Van Gansen zijn mannen uit de bosschen en ving den tocht naar het Limburgsche aan.

Het leger van Van Gansen trok van dorp tot dorp, van gehucht naar gehucht en groeide overal aan, als de stroom, die beken en rivieren opneemt. Om 2 uur 's namiddags waren zij reeds op korten afstand van Hasselt.

Van Gansen sloeg den weg in op Alken. Men zond verkenners in de richting van St.-Truiden, om de komst van Eugeen Constant te vernemen. Het werd drie uur, zonder dat er nieuws opdaagde. Men kon er niet meer aan denken nog denzelfden dag Hasselt in te nemen.

Hoe treurig, hoe somber en naargeestig daalde de avond op de sneeuwvelden neer. De schemering omknelde het harte dier helden en het scheen hun, dat de dageraad nooit meer gloriën zou.

Naarmate de duisternis als lamfers over het land neerviel, vermeerderde de angst der boeren.

Het dorpje Alken lag doodsch onder de blanke wade. Het kerkorentje priemde stil en stom door de ijslucht, geen beeklok klepte als vroeger in den avond...

De patriotten kwamen Alken binnen, zonder rumoer, met gesloten lippen en toch dommelde het doffe op- en neerblokken hunner voetstappen in de sneeuw de stille dorpsbewoners schrikwekkend tegen.

Nergens was er in de huizen licht te bespeuren. Bij het met dorre takken aangelegd knetterend haardvuur, werd op dien stond overal de rozenkrans gebeden.

« Van pest, oorlog en hongersnood, verlos ons, Heer - » smeekten ze en onder al die benamingen bedoelden zij in den geest : Heer, red ons van de Sanskulotten!

En toen die voetstappen dreunden in de ijselijke avondstilte, omklemde de vrees de harten; de vrouwen vielen tegen den grond en kermden :

— God, daar zijn ze ! Daar zijn ze !

Maar zachtjes werden de klinken der deuren opgeheven en verschenen bleeke gezichten, en het klonk in het Vlaamsch :

— Goeden avond, menschen !

De jongens !

Al de deuren gingen voor hen open ; aan elken haard werden er plaatsen ingeruimd en nieuwe mutsaards in de vlammen geschoven.

Zonder gerucht, zonder over-en-weer loopen vonden al de jongens een onderkomen in de eerste de beste huizen. Weldra blonk achter elk venster een lichtje en de schamele voorraad werd nu uit den kelder gehaald. Rijken of meer gegoeden waren er in het dorp niet, doch de minst arme kwam pastoor Huveneers halen, toen hij vernam dat deze bij een ouden kolenbrander zijn intrek genomen had. De priester naar Gods hart, die zich te goed deed aan een korst roggebrood en een kruik water, weigerde het scha-

mele dak en de armoedige tafel voor een warmer verblijf en hartelijker avondmaal te ruilen.

— Er werd bepaald, antwoordde hij, dat eenieder zou binnen gaan in die woning, die het toeval hem aanwees. Ik ben hier terecht gekomen en blijf hier.

Niemand zou vermoed hebben dat er duizend man in het dorp waren ingekwartierd ; als schimmen verdwenen zij recht's en links in de woningen.

Van Gansen had schildwachten noodig, die aan 't begin van het dorp en verder in het veld moesten worden uitgezet. Hij trad een'ge huizen binnen, maar het ontbrak hem aan moed om de jongens te wekken, die niet hadden gegeven van vermoeienis en bij het vuur waren in slaap gevallen.

Geen schildwachten ! Ze konden verrast worden ! Het was de dood voor allen !

Doch zelf kan hij ook niet meer, de slaap overweldigde hem en op een stoel ineenzakkend, fluistert hij : God behoeft ons !

Eén voor één gaan de lichten uit... Het dorp wordt opnieuw in de duisternis gedompeld... Alles wordt stil, heinde en ver... De laatste verdedigers van Vlaanderen slapen diep, droomen van moeder of de geliefde... weerloos als kinderen... God behoeft hen !...

Zachtjes, zachtjes danst en wemelt er iets neder over het dorp ! Het sneeuwt !... God behoeft hen !...

— Langs hier heen, citoyen-generaal.

Er sluipt een man gebogen tegen den grond. Een generaal volgt hem. Na den generaal komt een gansch leger, bataljons, eskadrons, kanonnen.

— Langs hier, generaal !

De man, die voorop gaat, toont een spoor in de sneeuwvelden.

— Zie, hier zijn ze voorbijgetrokken, generaal.

De veldheer is een schraal man, met mager gelaat, donkere oogen en haarvlechten, zwart als ravenzwijnen. Het is Jardon.

— Ja, ik zie het, zegt hij.

— Ge ziet, citoyen-generaal, dat ik u niet bedrogen heb.

— De republiek zal u beloonen.

De man staat op en werpt een sluwen, valschen blik op den veldheer.

— Wanneer? vraagt hij onbeschaamd. Gij hebt mij twintig goudstukken beloofd, indien ik u op het spoor bracht, vervolgt hij... Daar is het. Betaal !

— Ik zal u betalen, zoodra ik de verzekering heb, dat gij ons niet misleidt.

— Waarom zou ik u misleiden? Ik ben u komen opzoeken. Ik heb u gezegd dat ik u de brigands zou aanwijzen... Wij hebben den koop gesloten voor vierhonderd livres in goud... Hier is hun spoor.

— Hoe is uw naam?

— Klaas Claes.

— Dat is een spotnaam.

— Neem me niet kwalijk, generaal, ik heet Nikolaas Claes. Ik ben een oud-gediende.

— Ge zijt een Vlaming, zeide Jardon, ik mistrouw u, omdat ge van afkomst tot die brigands behoort.

— Gij ook, generaal, zijt een Belg. Dan moet de republiek u ook mistrouwen.

De twee landverraders bezien elkander met een nijldigen blik. Jardon bloost even.

— Gij werkt voor uw generaalspluim, citoyen, en ik voor geld ; gij hebt ongelijk aan mij te twifelen.

— Genoeg... Ge zult straks uw geld ontvangen, indien ge waarheid hebt gesproken. Zoo wij door u bedrogen worden, wacht u de kogel. Die twee mannen waken op u. Bij de minste beweging om te vluchten, schieten zij u neer.

Grinnikend zei Claes :

— 't Is goed, generaal.

— Waar zijn we hier?

— Te Zoutleeuw.

— En waar leidt dit spoor der brigands naartoe?

— Dat weet ik niet, generaal ; zooals het nu loopt, moet het toch in de richting van Hasselt wezen.

— De avond valt reeds ; gelukkig dat het spoor zoo duidelijk is. Al moeten wij heel den nacht marcheeren, toch zal ik die muiters volgen.

Jardon jubelt in zijn hart. 't Is waarlijk het spoor van

een duizendtal mannen. De schelm bedriegt zich niet. Nu zal hij eindelijk zijn vijand kunnen overvallen; nu zal hij zich kunnen wreken op de schelmen, die hem te Tongerloo en te Diest verschalkten, die hem zoo lang tegenstand boden. Een gansche maand vervolgt hij hen dag en nacht, zonder hen te kunnen genaken; thans zijn ze in zijn macht. Het is hoog tijd voor zijn militaire eer. Den laatsten der patriotten zal hij in zijn bloed vermooien. Hij versnelt zijn stap op het spoor in de sneeuw, want hij is van zijn paard gestegen, om zich met loopen te verwarmen.

De schemering daalt... O, wat is het koud... De lucht schijnt van ijs te wezen... Wat valt daar?... Jardon meent dat er iets voor zijn oogen zweeft... Neen, het zal niets geweest zijn.

— *Quelle Sibérie!* mompelt een Sanskulot achter hem.

— Vooruit, *mes enfans!* roept Jardon.

— Zeer gaarne, citoyen-generaal, maar het is zoo verschrikkelijk koud. Hadden we nu nog maar een slokje brandewijn of rum, om een vuurtje in onze maag aan te steken!

— Een republikein mag zoo lichtgevoelig niet zijn, antwoordt de veldheer zoo luimig mogelijk.

— Maar hij verlangt toch wel een teugje, als hij koude heeft en vermoeid is.

— Ja, maar nu heb ik geen brandewijn.

— Ginder is een dorp, citoyen-generaal.

— Wij mogen geen tijd verliezen, *mes enfans*; dit spoor brengt ons in het nest der brigands. Wij zullen ze uitroeien...

— Dit spoor zal niet gaan loopen, citoyen-generaal.

Het leger mort. De soldaten zijn bek-af. Dit dorp trekt hen aan en er wordt geroepen in de rangen:

— Wij kunnen niet meer!... Wij bevrozen... Ik voel geen handen of voeten meer!...

De tucht is niet groot in het leger en Jardon heeft veel van zijn gezag verloren, sinds hij de patriotten uit de abdij van Tongerloo en uit de stad Diest liet ontsnappen... De veldheer voelt wel dat hij die ruwe krijgers op dit oogenblik met zachtheid moet behandelen, of dat ze anders tot een openlijke muiterij zouden kunnen overslaan.

— Citoyens! roept hij, en zijn schrille stem klinkt over de donkere legermassa in den naargeestigen avond. Citoyens, sinds weken heeft de republiek haar beste kinderen uitgezonden tegen die Vlaamsche brigands. Van stad tot stad, van dorp tot dorp achtervolgen wij hen. Zij hielden zich in ondoordringbare bosschen verscholen; nog weken zou de krijg kunnen duren. Citoyens, de muiters zijn in uw macht. Over een uur, over hoogstens twee uren zult gij den laatsten rebel in handen hebben, zoo gij nu toont te zijn de waardige kinderen der republiek. Uw broeders, die strijden tegen het machtige Duitschland, tegen Oostenrijk, tegen Italië, die in de brandende woestijnen van Afrika de eer onzer driekleur ophouden, klagen niet. Zoudt gij dan achteruitdeinzen voor een hoop boerenlummels? Zult gij de eindoverwinning laten ontsnappen, als gij nog slechts een uur ver moet gaan, om ze te bereiken? Neen, neen!... Vooruit voor de vrijheid, en voor de republiek!

En zelf heft de generaal den strijdzang aan, die hen altijd ontgloeit:

Allons enfans de la patrie,

Le jour de gloire est arrivé!

Het lied barst los. De bataljons zingen... de ruiters volgen... de paarden brieschen, als in nieuw vuur ontstoken.

En woest galmt en dreunt het in den avond over Limburgs treurende velden. Het leger rukt gezwind vooruit. Hé, schemert er weer iets voor de oogen van Jardon?...

Neen, een sneeuwvlok!... Ze warrelt, warrelt langzaam naar beneden... Een wit pluimpje... een niets... Nog een... nog een... Er vallen er tien... twintig... vijftig... Het sneeuwt!... En ze vallen dikker en dikker, sneller en sneller... Er zijn er duizenden, millioenen... Jardon verbleekt. De troepen zingen nog altijd voort...

Maar men ziet niets meer voor de oogen... De Fransen worden het spoor bijster... Toch trekken ze voort... De indrukken zijn nog zichtbaar, doch heel onduidelijk... Voort! Voort!... Claes gaat voorop. Hij zoekt, hij bukt tegen den grond.

Waarheen?

Hij blijft staan... De bataljons stuitten... Halt! klinkt het boven de eskadrons. Het dof gerol der vuurmonden houdt op. Onbeweeglijk ligt de zwarte slang in de sneeuw uitgestrekt.

— Vooruit! broemt Jardon.

— Waarheen, generaal? vraagt de schurkachtige Claes.

En hij toont met de hand het maagdelijk wit vlak, dat geen enkelen indruk meer achterlaat.

Het sneeuwt!... Het sneeuwt harder en harder... Jardon knarsetandt en vloekt... Het sneeuwt!...

— *En avant!* roepen de bataljons.

— Wat is er? Waarom gaat men niet voort?... Vooruit! Vooruit!...

Onmogelijk. Moedeloos beveelt de veldheer:

— Naar het dorp!... Terug!...

Heel het luchtruim is één warreling van dansende vlokken!... Ginder, te Alken, zijn de patriotten diep ingeslui- merd... Geen enkel schildwacht staat op den loer... Maar het spoor, dat tot hen leiden moet, is onzichtbaar.

— God behoeft ons! zei Van Gansen doodmoede.

Drong zijn gebed tot in de wolken en zond het 't saam- gepakte sneeuwswerk in millioenen vlokken zwimmend op de aarde neder?

Het sneeuwt!...

HOOFDSTUK XXIII.

DE LAATSTE DAG.

5 December!

't Is drie uur in den morgen.

De maan glinstert en tintelt op de witte velden. Het sneeuwt niet meer. Alken ligt onder de donzige blankheid bedolven.

Een zwarte schim nadert het dorp, beschenen door een glimmend hemellicht, dat een zilveren dag verwekt.

— Niemand! zegt de man. En toch moeten ze hier zijn. Heeft het oude vrouwe me dan bedrogen?... Of zijn ze verder getrokken?

Hij sluipt tusschen de huizen voort... Hé! Nadert daar niemand?... Jawel!... Vlug verbergt de schim zich tegen een huis. De aankomende gestalte is nu dichtbij.

— Ha, generaal!

— Wie daar?

De schim springt vooruit.

— Zijt gij het, Dog?

— Zooals ge ziet, generaal! En het leger?

— Is hier!

— Ge hebt geen schildwachten uitgezet?

— Neen, Dog. Niemand van ons kon van afmatting nog staande blijven. Ik zelf ben bij het vuur ingeslui- merd. Tien minuten geleden werd ik wakker, en ik doe nu mijn eerste ronde.

— De vijand ligt te Zoutleeuw, zegt Dog.

— Zoo dicht bij?

— Ja.

— Generaal Gancy?

— Neen, Jardon.

— En Eugene Constant, van Roux-Miroir?

— Die zat Gancy op de hielen en laat Jardon voor u.

— Het is goed, Dog. Vóór den morgen moet Hasselt in onze macht wezen.

Zonder geluid van trompetten of trommels werden de patriotten gewekt. Om vier uur stonden zij in gelid en rukten op Hasselt in.

De laatste dag is angebroken.

Heden avond zal Vlaanderens vrijheidsgeest in een bloedbad gesmoord zijn.

Door den slaap en door warm voedsel versterkt, stapten de jongens welgemoed voort. Ginder ligt Hasselt met zijne oude wallen in de klaarte van den winternacht. Breede grachten omringen de stad, maar het ijs is zoo dik, dat er een leger over heen kan trekken. Om half zes beklimmen de patriotten de vestingen, overrompelen het kleine Fransche garnizoen en vallen bijna zonder slag of stoot binnen. Een enkele Sanskulot liet bij de schermutseling het leven. Van Gansen is meester van Hasselt. Onmiddellijk stelt hij

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren
in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

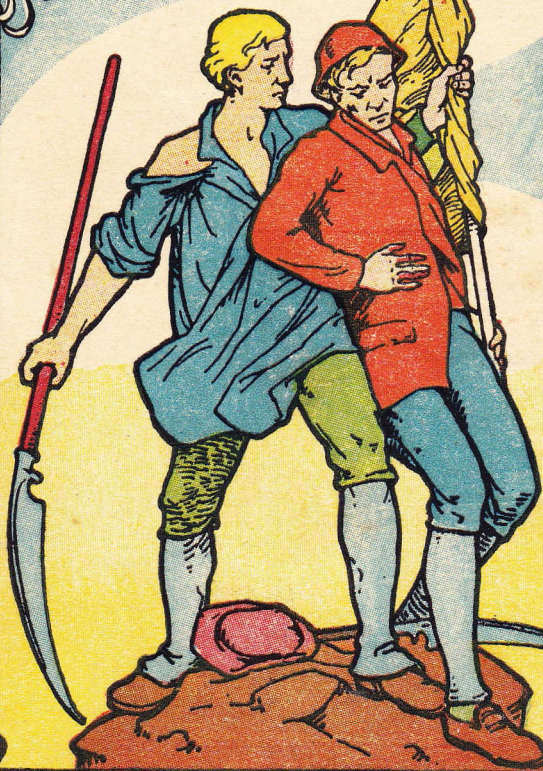

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen

De honger doet zich in het kamp gevoelen. (Blz. 272)

LODEWYK VAN LAEKEN

VADERLAND

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK
ANTWERPEN

Lodewijk VAN LAEKEN

VADERLAND

(De Boerenkrijg in de Kempen)

Geheel herziene uitgave

Pentteekeningen van Jan WATERSCHOOT
Kleuromslag van Emiel WALRAVENS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN

INHOUD.

	Blz.
1. De spookgeneraal	3
2. Op het kasteel te Westerloo	21
3. «In den St. Sebastiaan» te Oolen	32
4. Turnhout in het bezit van de Boeren	48
5. Gevechten rond Leuven	58
6. Herentals in brand	63
7. Een engel	90
8. 11 November	111
9. Het nest is ledig	128
10. De Franschen voor Diest	136
11. Dog en Piro ondernemen een gevaarlijken tocht	150
12. Een bloedige dag	167
13. Een laatste poging	177
14. Merkwaardige ontsnapping	187
15. Begrafenis	197
16. Een bloedige teerlingworp	209
17. Te Scherpenheuvel	229
18. Arme Tina	241
19. De smart van een held	250
20. De eed van de Brigands	257
21. Bloedige gevechten	270
22. Een spoor in de sneeuwwoestijn	293
23. De laatste dag	304
24. Het loon van Judas	313

Deze nieuwe uitgave van
«VADERLAND» werd ge-
drukt op de persen van de
drukkerij L. VAN LOON
te Brasschaat.
